

سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی (۱)
اتحادیه بین‌المجالس، کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۴۳۶۶

مردادماه ۱۳۹۴

معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی
دفتر: مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	گفتار اول - اتحادیه بین‌المجالس
۴	۱. قوانین مرتبط با اتحادیه بین‌المجالس در مجلس شورای اسلامی
۵	۲. ارکان اتحادیه بین‌المجالس
۶	۳. دلایل اهمیت اتحادیه بین‌المجالس
۷	۴. جایگاه اتحادیه بین‌المجالس در سازمان ملل متحد
۸	۵. طرح ماده اضطراری در اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس
۹	۶. کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی
۱۰	۷. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس
۱۰	۸. تعداد آرای اعضا
۱۱	۹. موضوعات مطرح و برجسته در نشست‌های اتحادیه بین‌المجالس
۱۱	گفتار دوم - اجلاس‌های تابعه اتحادیه بین‌المجالس
۱۱	۱. مجمع دبیران کل بین‌المجالس
۱۲	۲. کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا
۱۶	نتیجه‌گیری
۱۸	منابع و مأخذ

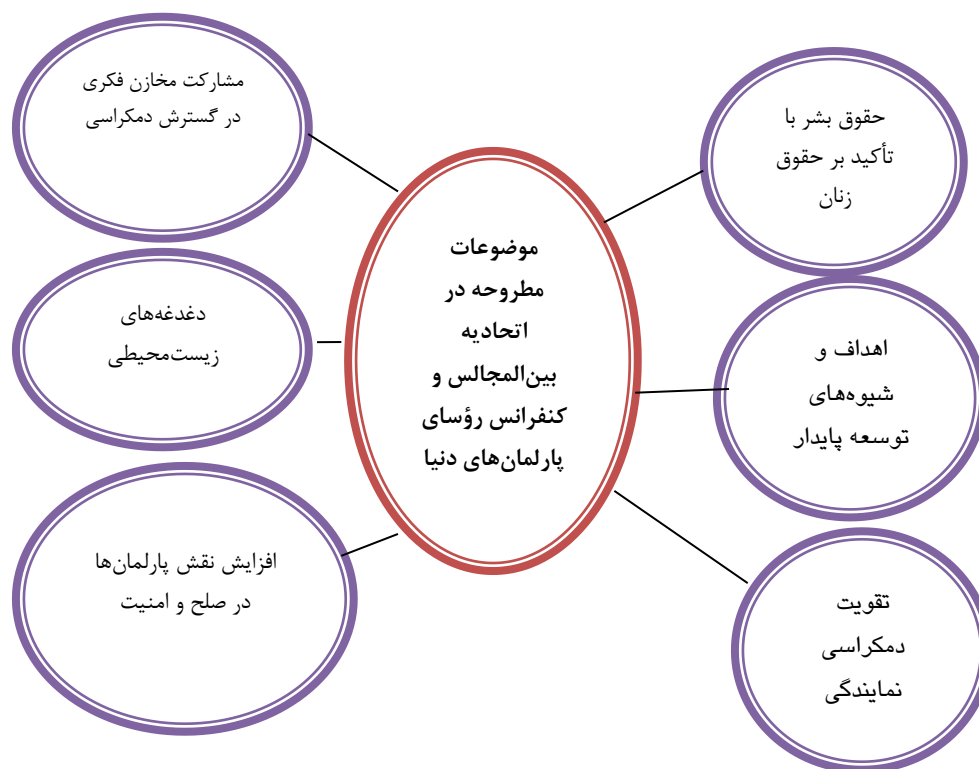

سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی (۱) اتحادیه بین‌المجالس، کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا

چکیده

با تکرر و پیچیدگی بازیگران عرصه روابط بین‌الملل و گسترش سازمان‌های بین‌المللی دولتی و غیردولتی، لزوم بهره‌گیری از تمامی جنبه‌های دیپلماسی پارلمانی و مزیت‌سازی راهبردی از سازمان‌های بین‌المجالسی افزایش یافته است. در گزارش حاضر ضمن بررسی وضعیت موجود اتحادیه بین‌المجالس و کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا، راهکارهایی برای تحرک دیپلماتیک گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در نهادهای مذکور ارائه می‌شوند. بیشترین موضوعات مطروحه در اجلاس‌های پیشین اتحادیه بین‌المجالس و کنفرانس رؤسای مجالس دنیا در ۶ موضوع متمرکز بوده‌اند که در انگاره ۱ به آنها اشاره شده است.

انگاره ۱. بیشترین موضوعات مطروحه در اتحادیه بین‌المجالس

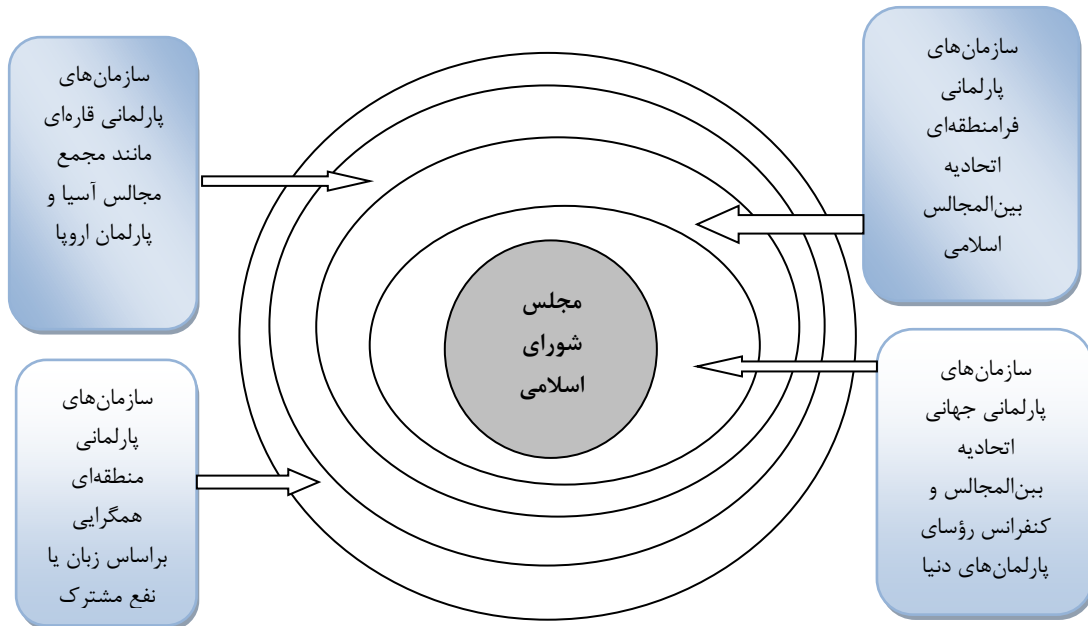

بررسی ۶ موضوع فوق‌الذکر مبین این واقعیت است که توجه پارلمان‌ها به جنبه‌های نرم‌افزاری قدرت در حال افزایش است که از مصادیق آنها می‌توان به طرح مکرر موضوعات مرتبط با حقوق بشر، تثبیت دموکراسی، توسعه پایدار و امنیت فراگیر در اجلاس‌های پیشین اتحادیه بین‌المجالس و سه اجلاس پیشین کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا اشاره کرد. این امر نشان می‌دهد از منظر نمایندگان پارلمان‌های دنیا، کشوری در عرصه روابط بین‌الملل و سیاست داخلی از ثبات و انسجام بیشتری برخوردار است که بتواند در برنامه‌ریزی‌های بلندمدت از جنبه‌های دموکراتیک و نرم‌افزاری قدرت ملی نیز غافل نشود. از طرفی نمایندگانی می‌توانند در ساختار مدیریتی اتحادیه بین‌المجالس ورود کنند که عملکرد و کارنامه موفق‌تری را در ۶ مورد فوق‌الذکر داشته باشند.

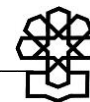
مقدمه

یکی از عناصر توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی، مشارکت فعال و هوشمندانه گروه بین‌المجالس مجلس شورای اسلامی در سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی است.

انگاره ۲. آرایش اتحادیه بین‌المجالسی در مدل منظومه‌ای

در حلقه اول منظومه دیپلماسی پارلمانی سازمانی، سازمان‌هایی قرار می‌گیرند که توانسته‌اند در چارچوب نظریات همگرایی، گام‌های لازم برای ایجاد یک سازمان جهانشمول را بردارند که تنها مصداق آن اتحادیه بین‌المجالس است. حتی کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا یا اجلاس رؤسای زن

پارلمان‌های دنیا از درون اتحادیه بین‌المجالس شکل گرفته‌اند. در حلقه‌های دوم و سوم، سازمان‌هایی قرار دارند که براساس مذهب مشترک یا مجاورت سرزمینی قاره‌ای به سمت همگرایی حرکت کرده‌اند. برای مثال اتحادیه بین‌المجالس اسلامی براساس همگرایی مذهبی، مجمع مجالس آسیایی براساس همگرایی مجاورت سرزمینی و پارلمان اروپا که براساس همگرایی سیاسی - مجاورت سرزمینی ایجاد شده‌اند. هر میزان دامنه و تعداد کشورها در اتحادیه‌های بین‌المجالسی افزایش یابد، اتخاذ سیاست‌های یکپارچه مشکل‌تر می‌شود ولی فضای چانه‌زنی دیپلماتیک بیشتری برای نمایندگان پارلمان‌ها فراهم می‌آید. برای مثال گستردگی اتحادیه بین‌المجالس این مزیت را به همراه دارد که در قالب دیپلماسی سازمانی حاشیه‌ای، با سایر کشورها نیز می‌توان به رایزنی پرداخت. گروه مطالعات پارلمانی دفتر سیاسی انتشار سلسله گزارش‌هایی با عنوان بررسی سازمان‌های بین‌المجالس جهانی، فرامنطقه‌ای، قاره‌ای و منطقه‌ای را در دستور کار قرار داده است. هدف از این سلسله تحقیقات، تقویت دیپلماسی پارلمانی سازمانی مجلس شورای اسلامی است. در همین راستا در اولین گزارش، اتحادیه بین‌المجالس و کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا بررسی شده است.

گفتار اول - اتحادیه بین‌المجالس

گروه‌های دوستی پارلمانی، هیئت‌های پارلمانی، دیپلماسی چهره‌به‌چهره یا مذاکرات تلفنی ریاست محترم مجلس شورای اسلامی با مقام‌های عالیرتبه سایر کشورها، سخنرانی ریاست محترم مجلس در کنفرانس‌های بین‌المللی امنیتی و سیاسی و نقش‌آفرینی گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران در مجامع بین‌المللی پارلمانی بخشی از اهرم‌های قوه مقننه برای آزادسازی انرژی دیپلماسی پارلمانی در راستای منافع ملی است. در این میان «اتحادیه بین‌المجالس»^۱ مهمترین سازمانی است که در صورت نگاه راهبردی به آن و تبیین برنامه‌ای مناسب، می‌تواند فضای تنفسی و قدرت مانور دیپلمات‌های رسمی کشور را افزایش دهد. «اتحادیه بین‌المجالس» در سال ۱۸۸۹ توسط «ویلیام راندل کرمر»^۲ انگلیسی و «فردریک پاسی»^۳ فرانسوی در پاریس با رویکرد گسترش صلح و امنیت، توسعه دموکراسی و همکاری متقابل ملت‌ها از طریق پارلمان‌ها پایه‌گذاری شد و مقر آن در ژنو سوئیس قرار دارد. اتحادیه مذکور با قدمت حدود ۱۲۵ سال، اولین سازمان پارلمانی است که در تأسیس سازمان ملل و دیوان داوری لاهه نیز مشارکت داشت.^۴

۱. Inter-Parliamentary Union (IPU)

۲. William Randal Cremer

۳. Fredric Passy

۴. تاکنون سه بار مقر اتحادیه تغییر کرده است. در ۱۸۹۲ - ۱۹۱۱ برن سوئیس، ۱۹۱۱ - ۱۹۱۴ بروکسل بلژیک، ۱۹۱۴ - ۱۹۲۰ اسلو بلژیک و از ۱۹۲۰ تاکنون ژنو سوئیس.

جدول ۱. مقرهای اتحادیه بین‌المجالس از بدو تأسیس

زمان	۱۸۹۲-۱۹۱۱ میلادی	۱۹۱۱-۱۹۱۴ میلادی	۱۹۲۰-۱۹۱۴ میلادی	۱۹۲۱ تاکنون
مقر اتحادیه	برن سوئیس	بروکسل بلژیک	اسلو (نروژ)	ژنو سوئیس

۱. قوانین مرتبط با اتحادیه بین‌المجالس در مجلس شورای اسلامی

دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران برای حضور در اتحادیه بین‌المجالس جهانی از سال ۱۳۶۲ هجری شمسی کلید خورد. به طوری که قانون اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس مشتمل بر چهارده ماده و چهار تبصره در جلسه بیستم تیرماه ۱۳۶۲ در اولین دوره مجلس شورای اسلامی تصویب و به تأیید شورای نگهبان رسید که البته لازم است برخی مواد این قانون با توجه به شرایط کنونی نظام بین‌الملل و حرکت به سمت تخصصی‌تر کردن گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی ایران مورد بازنگری قرار گیرند.^۱ ماده واحده قانون عضویت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه بین‌المجالس نیز به ترتیب در ۲۵ و ۲۸ آذرماه ۱۳۶۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأیید شورای نگهبان رسید.^۲

حق عضویت اعضای اتحادیه جهانی بین‌المجالس در سال ۲۰۱۳، ده میلیون و نهصد و سی‌ونه هزار و نهصد فرانک سوئیس بود که در سال ۲۰۱۴ به ۱۳۶۲۱۱۰۰ فرانک سوئیس افزایش یافت. ایران تاکنون توانسته میزبانی یک کنفرانس را در اجلاس ۵۵ در سال ۱۳۴۵ برعهده بگیرد. علت اینکه ایران پیشقدم نبوده این است که هیچ کشور میزبانی نمی‌تواند مانع شرکت کشور دیگر شود. به دلیل به رسمیت نشناختن رژیم جعلی صهیونیستی و قطع روابط سیاسی بین جمهوری اسلامی ایران و آمریکا، ایران عملاً نمی‌تواند میزبان اتحادیه بین‌المجالس باشد. مجلس شورای اسلامی به غیر از اجلاس انگلیس در دوره سوم و به دلیل حمایت لندن از سلمان رشدی و چاپ کتاب آیات شیطانی، در سایر اجلاس‌ها شرکت کرده است. صدوسی‌وسومین اجلاس مجمع عمومی اتحادیه بین‌المجالس قرار است در ۱۷ تا ۲۱ اکتبر ۲۰۱۵ (۲۹-۲۵ مهرماه ۱۳۹۴) در ژنو سوئیس و اجلاس بهاره نیز قرار است در مارس ۲۰۱۶ در لوزاکای زامبیا برگزار شود.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی جدا از اتحادیه بین‌المجالس، در سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای نیز مشارکت فعال دارند. براساس ماده (۸۵) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، شیوه اعزام این نمایندگان برای شرکت در تمامی گردهمایی‌ها و از جمله اجلاس‌های سالیانه اتحادیه‌های بین‌المجالس به شرح زیر می‌باشد:

۱. <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/90778?keyword=اتحادیه بین‌المجالس جهانی>

۲. <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/91855>

«مأموریت‌های رسمی فردی و جمعی نمایندگان برای شرکت در سمینارها، اجلاس‌ها و بازدیدهای فنی و تخصصی در داخل و یا خارج کشور با تصویب کمیسیون ذیربط و تأیید هیئت رئیسه انجام خواهد شد. نتایج حاصل از مأموریت به آن کمیسیون و هیئت رئیسه مجلس تسلیم می‌شود».

۲. ارکان اتحادیه بین‌المجالس

پس از اجلاس صدو هشتم اتحادیه بین‌المجالس در شیلی در سال ۲۰۰۳، تغییرات ساختاری عمده‌ای در اتحادیه به وجود آمد و ساختار آن شبیه سازمان ملل شده است. ابتدا فقط کنفرانس تشکیل می‌شد ولی به تبعیت از سازمان ملل به مجمع تبدیل شد. مجمع، سالیانه دو اجلاس بهار و پاییزه را برگزار می‌کند. در جدول ۲ ارکان اتحادیه و رسالت هر یک از آنها آورده شده است.

جدول ۲. ارکان اتحادیه بین‌المجالس^۱

رسالت	اعضا	ارکان اتحادیه
- تهیه دستورالعمل اجلاس‌های اتحادیه^۳ - برگزاری جلسات فوق‌العاده به تشخیص ریاست مجمع یا پارلمان کشورهای عضو - تصویب اصلاحیه‌های اساسنامه	- هیئت‌های پارلمانی کشورهای عضو سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهند که تاریخ و مکان آن توسط شورای حکام تعیین می‌شود^۲ - تعداد نمایندگان هیئت‌های پارلمانی متناسب با جمعیت آنهاست	مجمع عمومی
- تعیین تعداد و برنامه کمیته‌های تخصصی - تهیه گزارش و پیش‌نویس قطعنامه‌ها - تصویب بودجه و برنامه‌های سالیانه - پذیرش و اخراج اعضا - انتخاب اعضای کمیته اجرایی - انتصاب دبیرکل اتحادیه - بررسی طرح‌های اصلاحی اساسنامه	هر عضو شورا سه نماینده در این شورا دارد	شورای حکام
- پیگیری و نظارت بر مصوبات شورای حکام - تدوین پیشنهادهای و ارائه آنها به شورای تصمیم‌گیری	ریاست اتحادیه، «رئیس کمیته هماهنگی نشست‌های پارلمان زنان»^۴ و ۱۵ نماینده پارلمان کشورهای عضو (۱۲ عضو از ۱۵ عضو باید از اعضای شورای حکام و حداقل سه عضو آن از نمایندگان زن باشند)	کمیته اجرایی
- مدیریت کارمندان، حسن اجرای امور، ارائه	دبیرکل برای چهار سال انتخاب می‌شود و	دبیرخانه

۱. Source: <http://www.ipu.org>

۲. بندهای اول و دوم ماده (۹) اساسنامه

۳. بند اول ماده (۱۴) اساسنامه

۴. President of the Coordinating of Wooman Parliament Meeting

بودجه پیشنهادی و برنامه کاری - تقاضا از شورای حکام برای برگزاری اجلاس‌های ضروری در شرایط بحرانی	تجدید انتخابش برای دوره‌های متوالی منعی ندارد. از مارس ۲۰۱۴؛ «مارتین چانگونگ»^۱ از کامرون، به‌عنوان دبیرکل اتحادیه بین‌المجالس برگزیده شده است. در تاریخ فعالیت ۱۲۵ ساله اتحادیه، برای اولین بار است که یک آفریقایی به مسئولیت مهمی در اتحادیه برگزیده می‌شود	
در صدونودوپنجمین اجلاس شورای حکام اتحادیه بین‌المجالس، صابر حسین چودری - نماینده اسبق پارلمان بنگلادش - به‌عنوان رئیس اتحادیه برگزیده شد. وی که یک زندانی سیاسی در سال ۲۰۰۰ بود، توانست با کسب اکثریت آراء بر دو نامزد خانم از کشورهای اندونزی و استرالیا پیشی گیرد و به‌عنوان بیست‌وهشتمین رئیس اتحادیه از جنوب آسیا، عهده‌دار این سمت شود. وی پس از دو بار عضویت کشور هند در سال‌های ۱۹۷۶- ۱۹۷۳ و ۲۰۰۲-۱۹۹۹، سومین رئیس اتحادیه از حوزه جنوب آسیا به‌شمار می‌رود	صابر حسین چودری^۲	رئیس اتحادیه

۳. دلایل اهمیت اتحادیه بین‌المجالس

کشورهایی که در اتحادیه بین‌المجالس عضویت ندارند بیشتر شامل کشورهای کوچک و جزیره‌ای‌اند. اتحادیه بین‌المجالس اولین نهاد پارلمانی است که در بحث دیپلماسی پارلمانی چندجانبه توانسته است جایگاهی را در عرصه بین‌الملل پیدا کند.

در اجلاس بین‌المجالس صدوسی‌ویکم، بالغ بر ۷۲۰ نماینده از ۱۴۵ کشور عضو شرکت داشتند که از این تعداد، ۱۱۳ نفر رئیس و نایب رئیس بودند. با عضویت دو کشور گینه و ماداگاسکار در اجلاس مذکور، اعضای اتحادیه به ۱۶۶ عضو افزایش یافته‌اند که بیانگر نقش و جایگاه بسیار مهم آن بعد از سازمان ملل است. با عنایت به نقش‌آفرینی این نهاد پارلمانی در عرصه بین‌المللی می‌توان پیش‌بینی کرد که این سازمان در سال‌های آینده، نقشی همچون سازمان ملل را ایفا کند. به عبارتی اتحادیه بین‌المجالس به‌دلیل حضور نمایندگان از ۱۶۶ پارلمان دنیا و انعقاد توافقنامه همکاری با نهادهای تابع

۱. Martin Chungong

۲. Mr. Saber Hossain Chowdhury

سازمان ملل، فضای چانه‌زنی مناسبی را برای تعمیق روابط دوجانبه و چندجانبه جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها فراهم کرده است.

یک کار بسیار مهم که در اتحادیه بین‌المجالس شکل گرفت پی‌ریزی تشکیل اتحادیه بین‌المجالس کشورهای اسلامی بود. سنگ بنای تشکیل اتحادیه در اجلاس ۱۹۹۶ با ریاست آقای دکتر محمدجواد لاریجانی پایه‌گذاری و کمیته‌های فراگیر در تهران تشکیل شد. نهایتاً در سال ۱۹۹۹ کنفرانس به ریاست حجت الاسلام علی‌اکبر ناطق نوری تشکیل و دبیرخانه آن در تهران مستقر شد. به دلیل گستردگی مشارکت پارلمان‌ها در اتحادیه بین‌المجالس، رایزنی هدفمند در حاشیه اجلاس‌های بهاره و پاییزه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در همین رابطه چانه‌زنی رئیس مجلس شورای اسلامی در حاشیه اجلاس از اهمیت بالایی برخوردار است. برای مثال مهمترین محورهای مطروحه دکتر علی لاریجانی در رایزنی‌های دوجانبه و در حاشیه اجلاس اتحادیه بین‌المجالس در جدول ۳ آورده شده‌اند.

جدول ۳. محورهای مطروحه در ملاقات‌های دوجانبه رئیس مجلس در حاشیه اجلاس بین‌المجالس

اظهار امیدواری به نتیجه‌بخش بودن تلاش‌های سوریه در زمینه افزایش امنیت منطقه؛ ضمن اینکه شرایط نسبت به گذشته بهبود یافته است
لزوم همکاری دوجانبه ایران و بنگلادش برای حل مسائل منطقه‌ای و حقوق بشر؛ با توجه به جایگاه مهم کشور بنگلادش در جهان اسلام
دغدغه مشترک و مسئله نگران‌کننده حرکت‌های وحشیانه تروریستی در منطقه
تحركات گروه تروریستی تکفیری داعش در سوریه و عراق، نتیجه اشتباهات کشورهای بزرگ و برخی کشورهای منطقه است و این تحركات به سادگی حل‌وفصل نخواهند شد
اوضاع خاورمیانه به‌ویژه در شمال عراق به یک معما تبدیل شده؛ زیرا تاکنون حل‌وفصل نشده است
گروه‌های تروریستی برای تمامی کشورهای منطقه خطرآفرینند
کمک به عراق و خروج افتخارآفرین این کشور از این مصیبت، نیازمند هماهنگی مشترک میان کشورهای منطقه است
گسترش همکاری‌های اقتصادی و رفع مشکلات امنیتی میان دو کشور ایران و پاکستان و تأکید بر همکاری در زمینه رفع مشکلات امنیتی در مرزهای دو کشور
استقرار امنیت در افغانستان و اظهار امیدواری برای حل مشکلات امنیتی افغانستان با روی کارآمدن حکومت وحدت ملی در آن کشور

۴. جایگاه اتحادیه بین‌المجالس در سازمان ملل متحد

با امضای موافقتنامه همکاری بین دبیر کل وقت سازمان ملل و اتحادیه بین‌المجالس در ۲۴ ژوئیه ۱۹۶۹ و تصویب آن در مجمع عمومی سازمان ملل، همکاری دو نهاد مهم بین‌المللی کلید خورد.^۱ سرعت این همکاری‌ها به حدی بود که اتحادیه بین‌المجالس در پنجاهمین سالروز ایجاد سازمان ملل

۱. United Nations General Assembly Session 51 Resolution 7. A/RES/51/7 7 November 1996. Retrieved 2007-09-10.

در سال ۱۹۹۵، اجلاس خود را در صحن مجمع عمومی سازمان ملل برگزار کرد.^۱ با صدور قطعنامه‌ای در ۱۹ نوامبر ۲۰۰۲، اتحادیه بین‌المجالس به‌عنوان عضو ناظر مجمع عمومی سازمان ملل برگزیده شد و با ایجاد «دفتر ارتباط»^۲ در سازمان ملل، یک بُعد پارلمانی در گستره بین‌الملل پیدا کرد.^۳ مهمترین هدف دفتر مذکور، تقویت «دمکراسی نمایندگی»^۴ عنوان شد. اتحادیه بین‌المجالس همچنین عضو مشورتی شورای اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل است.

با تشکیل کمیته همکاری با سازمان ملل، نفوذ این اتحادیه در مجمع عمومی سازمان ملل بیشتر شد. تعامل و همکاری اتحادیه بین‌المجالس با سازمان ملل به حدی رشد یافت که پارلمان برخی کشورها مانند پارلمان آلمان (بوندستاگ) خواستار تغییر نام و شکل اتحادیه بین‌المجالس به «مجمع پارلمانی سازمان ملل»^۵ شده‌اند.

اتحادیه بین‌المجالس در سال ۲۰۱۱ یک برنامه پنج‌ساله را ترسیم کرد که بتواند نفوذش را به‌عنوان همکار مهم سازمان ملل در عرصه بین‌الملل محکم‌تر کند. ترسیم استراتژی پنج‌ساله حاکی از آن است که اگر سازمان ملل را دولت در نظر بگیریم، اتحادیه بین‌المجالس خواستار آن است که نقش پارلمان جهانی را ایفا کند. در نتیجه سازمان ملل یک پارلمان خواهد داشت که در آینده می‌تواند این سازمان را به‌صورت یک نهاد دمکراتیک درآورد.

هر ساله در اجلاس پاییز اتحادیه بین‌المجالس و با استناد به توافقنامه اتحادیه با سازمان ملل، اتحادیه جلسه استماعی را با عناوین مرتبط با حقوق بشر، توسعه پایدار و استقرار دمکراسی برگزار می‌کند که در آن ضمن دریافت نظرات دبیر کل سازمان ملل و نهادهای تابعه آن، اسناد و یافته‌های اتحادیه نیز در مجمع عمومی سازمان ملل توزیع و تبیین می‌شود.^۶

۵. طرح ماده اضطراری در اجلاس‌های اتحادیه بین‌المجالس

طرح درخواست‌های متعدد کشورها به‌منظور افزودن یک ماده اضطراری پیرامون تازه‌ترین تحولات منطقه‌ای و جهانی از اهمیت بسزایی برخوردار است. برای مثال تعدد موضوعات مطروحه از سوی ۱۰ کشور عضو اتحادیه در اجلاس پیشین حاکی از چالشی است که جهان امروز، به‌ویژه منطقه خاورمیانه با آن روبرو است. البته جمهوری اسلامی ایران نیز به‌عنوان یکی از مهمترین کشورهای تأثیرگذار در

۱. United Nations General Assembly Session 51 *Document 402*. A/51/402 25 September 1995. Retrieved 2007-09-10.

۲. liaison office

۳. United Nations General Assembly Session 57 *Resolution 32*. A/RES/57/32

۴. Representative democracy

۵. United Nations Parliamentary Assembly

۶. <http://www.ipu.org/un-e/un-hearings.htm>

تصمیمات منطقه‌ای و بین‌المللی در رابطه با گسترش اقدامات افراط‌گونه و حرکت‌های تروریستی، پیشنهادی را در محکومیت و مقابله با اقدامات خشونت‌بار مطرح کرد. در صورت تعدد پیشنهادهای مشابه، کشورهای شرکت‌کننده سعی می‌کنند با مشارکت یکدیگر ضمن در نظر گرفتن دغدغه‌های خود به یک پیشنهاد واحد دست یابند. در مواردی که پیشنهادهای متفاوتی ارائه شوند طبق روال، رأی‌گیری به عمل می‌آید و پیشنهادی که حائز اکثریت آرا شود در دستور کار کنفرانس قرار می‌گیرد. تعدد پیشنهادهای مطروحه در اجلاس پیشین، مبین شدت و خامتِ اوضاع سیاسی خاورمیانه از یک‌سو و نگرانی از گسترش تروریسم تکفیری در سطح جهان بود.

۶. کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی

در جدول ۴ کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی اتحادیه بین‌المجالس آورده شده‌اند.

جدول ۴. کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی اتحادیه جهانی بین‌المجالس

گروه مشاور کمیته اتحادیه بین‌المجالس در امور سازمان ملل ^۴	کمیته دائمی دموکراسی و حقوق بشر ^۳	کمیته حقوق بشر پارلمانی ^۲	کمیته دائمی صلح و امنیت بین‌الملل ^۱
کمیته تشویق احترام به قوانین بشردوستانه بین‌المللی ^۸	کمیته دائمی تجارت و توسعه پایدار ^۷	کمیته چالش‌های خاورمیانه ^۶	گروه مشاور مهار بیماری ایدز ^۵

ریاست کمیته دموکراسی و حقوق بشر برعهده «اکی منسا بُنسو»^۹ از غنا و ریاست کمیته حقوق بشر پارلمانی بر عهده تاپو از کشور مالی است.

تاکنون سه نماینده مجلس شورای اسلامی توانسته‌اند سمت‌های ذیل را در اجلاس‌های مختلف اتحادیه بین‌المجالس کسب کنند:

الف) دکتر کاظم جلالی: عضو اصلی کمیته حقوق بشر نمایندگان مجالس

ب) دکتر مؤید حسینی صدر: عضو هیئت رئیسه کمیته دائمی صلح و امنیت بین‌الملل

۱. Standing Committee on Peace and International Security
۲. Committee on the Human Rights of Parliamentarians
۳. Standing Committee on Democracy and Human Rights
۴. Advisory group of the IPU Committee on United Nations Affairs
۵. Advisory Group on HIV/AIDs
۶. Committee on Middle East
۷. Standing Committee on Sustainable Development, Finance and Trade
۸. Committee to Promote Respect for International Humanitarian Law

این کمیته و گروه مقابله با بیماری ایدز در آوریل ۲۰۰۸ با تصویب شورای حکام فعالیت خود را آغاز کردند.

۹. Mr. O. Kyei-Mensah-Bonsu

ج) دکتر جواد جهانگیرزاده : عضو هیئت رئیسه کمیته دائمی امور سازمان ملل متحد

۷. گروه‌های جغرافیایی اتحادیه بین‌المجالس

یکی دیگر از مسائل مهم اتحادیه، تشکیل گروه‌های جغرافیایی است. تمام اعضای اتحادیه بین‌المجالس در ۶ «گروه جغرافیایی سیاسی»^۱ تقسیم‌بندی شده‌اند که مهم‌ترین رسالت آنان، لابی‌گری با ارکان تصمیم‌گیری اتحادیه است. از حوزه آسیا و پاسیفیک، نمایندگان کشورهای بنگلادش، اندونزی و ایران در این کمیته شرکت دارند. تابعیت بنگلادشی صابر حسین چودری، توان لابی‌گری کشورهای حوزه آسیا و پاسیفیک را افزایش داده است.

جدول ۵. گروه‌های جغرافیایی سیاسی اتحادیه بین‌المجالس

نام گروه	گروه آفریقا	گروه کشورهای عربی	گروه آسیا پاسیفیک	گروه اوراسیا	گروه آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب	گروه به علاوه ۱۲
مقر	آبیجان ساحل عاج	دمشق	آنتاریو کانادا	بلاروس	مونته ویدیو اروگوئه	لندن
تعداد اعضا (عضو)	۴۲	۱۷	۲۶	۷	۱۹	۴۵

۸. تعداد آرای اعضا

تعداد رأی اعضا در اتحادیه بین‌المجالس براساس میزان جمعیت آنان محاسبه می‌شود. البته هر کشوری یک تعداد رأی ثابت به تعداد ۱۰ رأی دارد ولی براساس تعداد جمعیت از ۵ تا ۱۰ میلیون به تدریج که تا ۳۰۰ میلیون افزایش می‌یابد، سیزده رأی به کل آرا اضافه می‌شود. چین با ۲۳ رأی، بالاترین رأی را دارد. از هر کشور ۳ عضو می‌توانند در این شورا حضور داشته باشند که اگر جنسیت یکسان داشته باشند تعداد آرای آنها کاهش می‌یابد. مگر اینکه یک خانم نماینده هم در میان اعضا حضور داشته باشد تا بتواند سه رأی داشته باشد. اگر تعداد اعضای مجمع از یک جنس باشند تعداد آرا به ۸ رأی کاهش می‌یابد. جمهوری اسلامی ایران ۱۸ رأی دارد و در هیئت‌های آن حتماً باید یک خانم نماینده حضور داشته باشد.

۱. Geopolitical Groups

۹. موضوعات مطرح و برجسته در نشست‌های اتحادیه بین‌المجالس

موضوع‌های مرتبط با محیط زیست، تغییرات اقلیمی، تجارت جهانی، حقوق بشر، تثبیت دموکراسی مبتنی بر نمایندگی، استقرار امنیت فراگیر، توسعه پایدار، خلع سلاح، منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای، پیمان منع آزمایش جامع هسته‌ای، افزایش نقش زنان در عرصه‌های مختلف و مبارزه با تروریسم از جمله مسائلی‌اند که در اجلاس‌های اخیر بین‌المجالس بررسی شده‌اند و اتحادیه نظر مشورتی خود را برای صدور قطعنامه به مجمع عمومی سازمان ملل ارائه کرده است.

مشارکت زنان نماینده در فعالیت‌های بین‌المللی از محورهای مهمی است که به ابتکار اتحادیه بین‌المجالس از سه دهه پیش افزایش یافته است. به طوری که اتحادیه با برگزاری نشست‌های جداگانه پیرامون مسائل و مشکلات زنان در سطوح داخلی و بین‌المللی، چگونگی مشارکت فعال در عرصه‌های سیاسی و رفع موانع و مشکلاتی که می‌تواند آنان را از فعالیت باز دارد و نیز نحوه مقابله با رفع تبعیض و خشونت علیه زنان به بحث و گفتگو پرداخته‌اند. اتحادیه بین‌المجالس همچنین اجلاس‌هایی را با عنوان «اجلاس رؤسای زن پارلمان‌های دنیا» برگزار می‌کند که دهمین اجلاس آن قرار است در ۲۹ و ۳۰ اوت ۲۰۱۵ (هفتم و هشتم شهریورماه ۱۳۹۴) - دو روز قبل از چهارمین کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا - در مقر سازمان ملل در نیویورک برگزار شود که مهم‌ترین هدف اجلاس مذکور، دستیابی به عدالت جنسیتی در پارلمان‌ها عنوان شده است.^۱ اتحادیه بین‌المجالس در وبسایت خود درگاه جداگانه‌ای را نیز با عنوان «زنان در سیاست» تعبیه کرده است که مهم‌ترین هدف خود را افزایش حضور نمایندگان زن در اجلاس‌های اتحادیه معرفی کرده است.^۲

گفتار دوم - اجلاس‌های تابعه اتحادیه بین‌المجالس

اتحادیه بین‌المجالس در راستای تقویت اثرگذاری و نقش پارلمان‌ها در عرصه بین‌المللی، از اجلاس‌های مختلفی حمایت و پشتیبانی می‌کند که از مهمترین آنها می‌توان به «مجمع دبیران کل بین‌المجالس»^۳ و «کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا»^۴ اشاره کرد.

۱. مجمع دبیران کل بین‌المجالس

دبیر کل به کسی اطلاق می‌شود که متولی خدمات پارلمانی است. اجلاس‌های «مجمع دبیران کل بین‌المجالس» همزمان با نشست‌های اتحادیه جهانی بین‌المجالس در یک مکان برگزار می‌شود و

۱. <http://www.ipu.org/splz-e/wmnspk15.htm>

۲. <http://www.ipu.org/wmn-e/meeting.htm>

۳. Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP)

۴. Conference of Speakers of Parliament

به‌عنوان نهاد مشورتی اتحادیه بین‌المجالس محسوب می‌شود. براساس بند «۲۶» قسمت هفتم اساسنامه اتحادیه بین‌المجالس، اهداف مجمع مذکور عبارتند از:^۱

- تسهیل تماس‌های شخصی بین اعضای اتحادیه،
- همکاری با پارلمان‌های متقاضی دریافت حمایت‌های فنی و حقوقی،
- مطالعه قوانین، عمل، رویه و شیوه‌های پارلمان‌ها،
- پیشنهاد معیارهایی برای ارتقای روش‌های کاری پارلمان‌ها،
- تضمین همکاری بین خدمات پارلمان‌های مختلف.

هر عضو مجمع، اطلاعات مرتبط با قوانین، رویه‌ها، شیوه‌های کاری، ارکان تابعه و مدیریت خدمات پارلمانی را برای پاسخ به استعلام مجمع یا سایر اعضا آماده می‌کند.

۲. کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا

«کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا» مجمعی برای هم‌اندیشی و تضارب فکری رؤسای نهاد قانونگذاری کشورهای جهان برای تحرک بیشتر پارلمان‌ها در فرآیند تسریع، تسهیل و رفع موانع توسعه دموکراسی در سطوح ملی و بین‌المللی است. کنفرانس مذکور هر پنج سال یکبار با پشتیبانی «اتحادیه بین‌المجالس» برگزار می‌شود. به همین دلیل ریاست چهارمین کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا برعهده «صابر حسین چودری»، رئیس اتحادیه بین‌المجالس است. اسناد این کنفرانس به دو زبان فرانسوی و انگلیسی منتشر می‌شوند. در اولین کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا صراحتاً تصریح شده است کنفرانس مذکور بخشی از تلاش اتحادیه بین‌المجالس در چارچوب توافقنامه همکاری با سازمان ملل مورخ سال ۱۹۹۶ است.^۲

«کنفرانس رؤسای مجالس جهان» تنها اجلاسی است که بالاترین مقام پارلمانی کشورهای دنیا در یک زمان و مکان پیرامون موضوعی مشخص به تبادل افکار و تجارب می‌پردازند. نقش پارلمان‌ها در گسترش صلح منطقه‌ای و جهانی، استقرار دموکراسی و توسعه پایدار سه محوری‌اند که در تمامی چهار کنفرانس، مورد توجه قرار گرفته‌اند. هماهنگ‌سازی تمهیدات لازم برای برگزاری مناسب اجلاس توسط کمیته اجرایی اتحادیه بین‌المجالس و یک «کمیته مقدماتی»^۳ اتخاذ می‌شود که در آن نزدیک به ۳۰ رئیس پارلمان عضویت دارند که شامل رئیس شورای اتحادیه بین‌المجالس دنیا و رؤسای برخی پارلمان‌هایی‌اند که با برگزاری نشست‌های ژانویه ۱۹۹۹ در وین، رباط در سپتامبر ۱۹۹۹ و ژنو

۱. <http://www.ipu.org/asgp-e/rules.htm>

۲. <http://www.ipu.org/splz-e/sp-conf.htm>

۳. Preparatory Committee

در ژانویه ۲۰۰۰، مقدمات لازم برای برگزاری اولین کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا را تدارک دیدند. به منظور مشارکت فعال تمامی پارلمان‌ها، برای تمامی رؤسای پارلمان‌های عضو اتحادیه بین‌المجالس، دعوتنامه ارسال می‌شود. جدا از رؤسای پارلمان‌ها، اعضای ناظر نیز در کنفرانس حضور دارند که شامل مجامع بین‌المللی پارلمانی و نهادهای همکار عضو اتحادیه بین‌المجالس‌اند. به همین دلیل برای رؤسای برنامه‌ها و نهادهای وابسته به سازمان ملل متحد و سازمان تجارت جهانی به‌عنوان اعضای همکار اتحادیه بین‌المجالس نیز دعوتنامه ارسال می‌شود. این امر موجبات تعمیق همکاری نزدیک‌تر کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا با سازمان ملل متحد را فراهم کرده است. همراه با دعوتنامه، «برگه اطلاعات»^۱ نیز به پیوست ارسال می‌شود که در آن اطلاعات مرتبط با دستور کار اجلاس، عناوین پنل‌ها، پیش‌نویس قواعد پیشنهادی کمیته مقدماتی و ترتیب سخنرانی رؤسای پارلمان‌ها آورده شده است.

ترکیب، آرایش و تعداد اعضا و ناظران نشان می‌دهند کنفرانس رؤسای مجالس دنیا در کنار اجلاس‌های بهاره و پاییزه اتحادیه بین‌المجالس می‌تواند پتانسیل مناسبی را برای همکاری قوای مقننه کشورها برای گسترش دموکراسی نهادینه شده و صلح پایدار فراهم کند.

کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا، محدودیت‌هایی را نیز برای هیئت‌های پارلمانی اعضای اصلی، ناظر و همکار اعمال می‌کند. در این راستا، هیئت پارلمانی اعضای اتحادیه جهانی بین‌المجالس برای حضور در این کنفرانس نبایستی بیش از ۶ نفر باشند که سقف سهمیه مذکور برای کشورهای دوجلسی به ده نفر افزایش می‌یابد. هیئت‌های دیپلماتیک اعضای ناظر نیز نبایستی بیش از دو نفر باشند.

کشورها برای حضور در این کنفرانس باید به «سامانه ثبت نام آنلاین اتحادیه بین‌المجالس»^۲ رجوع کنند. سامانه مذکور از اول مه (۱۱ اردیبهشت) سالی که اجلاس برگزار می‌شود برای ثبت نام اعضای مشارکت‌کننده باز و در ۲۱ اوت (۳۰ مرداد) بسته می‌شود. اسامی رؤسای شرکت‌کننده نیز در وبسایت اتحادیه منتشر می‌شود.^۳

---

۱. Information Note

۲. IPU online registration system

۳. <http://www.ipu.org/splz-e/speakers15.htm>

تصویر اعضای شرکت‌کننده در سومین کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا در ژوئیه ۲۰۱۰

کنفرانس رؤسای مجالس دنیا پیش از اجلاس سالیانه مجمع عمومی سازمان ملل برگزار می‌شود. به عبارتی هم‌اندیشی رؤسای قوای مقننه قبل از اجلاس رؤسای قوای مجریه در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل، می‌تواند براساس قاعده مجاورت زمانی و مکانی دو اجلاس، توان راهبردی کشورها برای گسترش صلح و توسعه پایدار را افزایش دهد.

جدول ۶. زمان، مکان و عنوان چهار کنفرانس رؤسای مجالس دنیا

شماره کنفرانس	زمان برگزاری	مکان برگزاری	محور کنفرانس
اولین کنفرانس رؤسای مجالس دنیا ^۱	۳۰ اوت تا اول سپتامبر ۲۰۰۰	مقر سازمان ملل متحد (نیویورک)	ابعاد نقش پارلمان‌ها در گسترش همکاری‌های بین‌المللی ^۲
دومین کنفرانس رؤسای مجالس دنیا ^۳	هفتم تا نهم سپتامبر ۲۰۰۵	نیویورک	راهکارهای استفاده مطلوب از سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای ^۴
سومین کنفرانس رؤسای مجالس دنیا	۱۹ تا ۲۱ ژوئیه ۲۰۱۰ (۲۸ لغایت ۳۰ تیر ۱۳۸۹)	مقر اروپایی سازمان ملل در ژنو - سوئیس	«دمکراسی، نقش نهادهای قانونگذاری و ارتباط آنها با سازمان ملل» ^۵ با تأکید بر: پارلمان‌ها در جهانی از بحران: تضمین پاسخگویی مردم‌سالارانه در سطح جهان در راستای مصالح و منافع عامه ^۶
چهارمین کنفرانس رؤسای مجالس دنیا	۳۱ اوت لغایت دوم سپتامبر ۲۰۱۵ (نهم تا یازدهم شهریور ۱۳۹۴)	نیویورک	بحث عمومی با عنوان: قرار دادن دمکراسی در خدمت صلح و توسعه پایدار: ساختن دنیایی که مردم می‌خواهند ^۷

در سال‌های اخیر همسو با وظایف تقنینی، توجه کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا به موضوع‌های نظارتی نیز پررنگ‌تر شده است. به همین دلیل در چهارمین اجلاس خود، برگزاری پنل جداگانه‌ای را با عنوان «چالش‌ها و فرصت‌های نظارت پارلمانی»^۸ در دستور کار قرار داده است که در آن رؤسای پارلمان‌ها دیدگاه‌ها و راهکارهای خود پیرامون موانع فراروی نظارت پارلمانی را اعلام می‌کنند.

۱. First Conference of Presiding Officers of National Parliaments (New York, 30 August - 1 September 2000)

۲. PRESIDING OFFICERS OF NATIONAL PARLIAMENTS ADOPT A DECLARATION ON THE PARLIAMENTARY DIMENSION OF INTERNATIONAL COOPERATION , New York, 1 September 2000 , <http://www.ipu.org/press-e/ny-sp4.htm>

۳. Second World Conference of Speakers of Parliaments

۴. <http://www.ipu.org/splz-e/sp-conf05.htm>

۵. democracy, the role of legislative institutions and their relationship with the United Nations

۶. Parliament in a world of crisis: securing global democratic accountability for the common good

۷. Placing Democracy at the Service of Peace and Sustainable Development , Building the World the People Want

۸. *Parliamentary oversight: Challenges and opportunities*

نتیجه‌گیری

مجلس شورای اسلامی جمهوری اسلامی ایران با نقش‌آفرینی در مجامع پارلمانی جهانی مانند اتحادیه بین‌المجالس و کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا و ابتکار عمل در ایجاد نهادهای نمایندگی به‌عنوان مهمترین ابزار دیپلماسی پارلمانی از قبیل تأسیس اتحادیه بین‌المجالس کشورهای اسلامی (PUIC) یا مجامع پارلمانی منطقه‌ای مانند مجمع مجالس آسیایی (APA) تلاش کرده از ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی چندجانبه نیز برای ایفای نقش امنیت‌آفرین در عرصه بین‌المللی استفاده کند.

یکی از ظرفیت‌های بالقوه دیپلماسی پارلمانی سازمانی، مشارکت فعال هوشمندانه در اجلاس‌های بهاره و پاییزه اتحادیه بین‌المجالس و کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیاست.

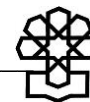
بررسی موضوعات مطروحه در اتحادیه بین‌المجالس نشان می‌دهند بخشی از آنها مانند موضوعات زیست‌محیطی از دغدغه‌های ملی‌اند. موضوعاتی مانند تروریسم و حقوق بشر از چالش‌های فراروی ایران و غرب و موضوعات مرتبط با منع اشاعه و خلع سلاح نیز از موضوعات مهم پس از توافقنامه هسته‌ای مورخ ۲۳ تیرماه ۱۳۹۴‌اند. در نتیجه اتحادیه بین‌المجالس دنیا مهمترین مرجع سازمانی برای کمک نمایندگان مجلس شورای اسلامی به دیپلماسی رسمی و تقویت کد راهبردی ایران در شطرنج سیاسی منطقه‌ای و جهانی است. در نتیجه لازم است گروه بین‌المجالس جمهوری اسلامی برای حضور مقتدرانه در اجلاس‌های آتی، موضوعات را در چهار گروه ذیل تفکیک و در قبال هر یک از آنها با برنامه ورود کند:

گروه اول – موضوعات مرتبط با ارزش‌های بشردوستانه

در این بخش توصیه می‌شود گروه بین‌المجالس با همفکری کمیته حقوق بشر کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی، مواردی چون دفاع از مبانی حقوق بشر اسلامی، نقش بارز زنان در الگوی حکومتی جمهوری اسلامی ایران، مقابله با اسلام‌ستیزی و برقراری تعامل سازنده بین ادیان و تمدن‌های مختلف را مورد توجه قرار دهد. در این گروه، حضور بانوان نماینده که با حقوق بشر اسلامی نیز مشرف باشند حائز اهمیت است.

گروه دوم – موضوعات مرتبط با گونه‌های مختلف تروریسم

علی‌رغم اهمیت مسائلی چون مقابله با تروریسم و افراط‌گرایی و نیز موضوع فلسطین که از عمده‌ترین پیشنهادها مطروحه کشورهای اسلامی محسوب می‌شوند، اما نگرانی عمیق جامعه جهانی از خطر

گسترش داعش می‌تواند نشست‌های آتی اتحادیه بین‌المجالس را تحت تأثیر قرار دهد. توصیه می‌شود گروه بین‌المجالس مجلس شورای اسلامی در این بخش مواردی همچون نحوه مقابله با افراط‌گرایی، مقابله با خشونت‌های فرقه‌ای - قبیله‌ای، خنثی‌سازی پدیده رو به رشد «تروریسم هویتی»^۱، مقابله با پولشویی و شاخص‌گذاری گونه‌های مختلف تروریسم و اجتناب از رفتارهای دوگانه در قبال آن را مورد توجه قرار دهد.

گروه سوم - تسریع روند تنش‌زدایی در مرحله پسامذاکرات هسته‌ای

بخشی از نگاه استراتژیک گروه بین‌المجالس مجلس شورای اسلامی لازم است به سمت کمک به نهادهای اجرایی برای خروج از چالش‌ها و موانع پس از توافقنامه هسته‌ای متمرکز شود. در این میان توجه به مقولاتی مانند خلع سلاح هسته‌ای فراگیر در خاورمیانه، تحقق توسعه پایدار، تبادل تجارب پیرامون نحوه مقابله با فساد، بهره‌گیری از دانش سایر پارلمان‌ها در بخش نظام بودجه‌ریزی بخشی از مواردی است که می‌توانند بستر کمک پارلمان‌ها به دستگاه‌های اجرایی و قضایی را فراهم کنند. تجارب گروه بین‌المجالس مجلس شورای اسلامی و تجمیع تجارب سایر پارلمان‌ها متناسب با شرایط بومی کشور می‌تواند به صورت مستقیم در مسیر معاضدت فکری به دولت یازدهم در شرایط پسامذاکرات و پساتحریم‌ها مؤثر باشد.

گروه چهارم - موضوعات مرتبط با دیپلماسی پارلمانی سازمانی

در این گروه، نمایندگان عضو گروه بین‌المجالس مجلس شورای اسلامی لازم است مسیر رایزنی‌های خود را به سمتی کانالیزه کنند که ثمره آن تحکیم پل ارتباطی اتحادیه بین‌المجالس با سازمان‌های پارلمانی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای باشد که در آنها جمهوری اسلامی ایران مشارکت فعال دارد که از مصادیق آن می‌توان به مجمع مجالس آسیایی و اتحادیه بین‌المجالس اسلامی اشاره کرد.

نحوه تبادل یافته‌های تجربی - علمی بین سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای، چگونگی بهره‌گیری از بانک اسناد و مشروح صورتجلسات اتحادیه بین‌المجالس نیز در این گروه قرار می‌گیرند. توصیه می‌شود گروه بین‌المجالس مجلس شورای اسلامی ضمن تفکیک رایزنی‌های دیپلماتیک در چهار گروه فوق‌الذکر، تمهیدات و تدابیر لازم برای شاخص‌گذاری و بهبود فرآیندهای نظام قانونگذاری و نظارتی مجلس شورای اسلامی با بهره‌گیری از تجارب سایر پارلمان‌ها، انتقال و بومی‌سازی یافته‌های تجربی اتحادیه بین‌المجالس به سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در راستای تقویت همگرایی پارلمانی و بهره‌گیری از تجارب نمایندگان ادوار عضو گروه بین‌المجالس را نیز مورد

۱. در تقسیم‌بندی و گونه‌شناسی انواع تروریسم، تروریسم هویتی به اقدامات جنایات‌کارانه‌ای اطلاق می‌شود که در پوشش‌های مذهبی و قومی، عقیدتی انجام می‌شود.

توجه قرار دهد.

منابع و مأخذ

1. <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/91855>
2. <http://www.ipu.org/splz-e/sp-conf.htm>
3. <http://www.ipu.org/splz-e/wmnsfk15.htm>
4. <http://www.ipu.org/wmn-e/meeting.htm>
5. Source: <http://www.ipu.org>
6. United Nations General Assembly Session 51 *Document 402*. A/51/402 25 September 1995. Retrieved 2007-09-10.
7. United Nations General Assembly Session 51 *Resolution 7*. A/RES/51/7 7 November 1996. Retrieved 2007-09-10.
8. United Nations General Assembly Session 57 *Resolution 32*. A/RES/57/32
9. PRESIDING OFFICERS OF NATIONAL PARLIAMENTS ADOPT A DECLARATION ON THE PARLIAMENTARY DIMENSION OF INTERNATIONAL COOPERATION , New York, 1 September 2000 , <http://www.ipu.org/press-e/ny-sp4.htm>
10. <http://www.ipu.org/splz-e/sp-conf05.htm>

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۳۶۶

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: سازمان‌های بین‌المجالس منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی (۱) اتحادیه بین‌المجالس، کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه مطالعات پارلمانی)

تهیه و تدوین: سعید فردی‌پور

ناظر علمی: مصطفی دلاورپوراقدم

متقاضی: معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی

ویراستار ادبی: قاسم میرخانی

واژه‌های کلیدی:

۱. همگرایی سیاسی

۲. اتحادیه جهانی بین‌المجالس

۳. کنفرانس رؤسای پارلمان‌های دنیا

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۵/۶